

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 7/05-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Bárányu vo veci sťažnosti J. P., bytom V., zastúpeného advokátom JUDr. M. J., Advokátska kancelária, D. K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 483/00 na neverejnom zasadnutí senátu 20. apríla 2005 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 483/00 porušil základné právo J. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Martin p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 483/00 konal bez zbytočných prietáhov.

3. J. P. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Martin p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Martin je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov právneho zastúpenia J. P. v sume 9 340 Sk (slovom deväťtisíctristoštyridsať slovenských korún) na účet jeho advokáta JUDr. M. J., Advokátska kancelária, D. K., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti J. P. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. decembra 2004 doručená sťažnosť J. P., bytom V. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. J., Advokátska kancelária, D. K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 483/00 o zaplatenie sumy 1 095 167,10 Sk s prísl.

Sťažovateľ uviedol, že návrhom podaným okresnému súdu 24. júla 2000 voči odporcom Ing. P. R. a Ing. L. R. (ďalej aj „žalovaní“ alebo „odporcovia“) sa domáhal zaplatenia sumy 1 095 167,10 Sk s príslušenstvom z dôvodu neuhradenia faktúr „*za prácu s dodávkou materiálu*“, ktoré sťažovateľ vystavil na základe zmluvy o dielo uzavretej s odporcami 15. júna 1999. V sťažnosti uvádza prehľad úkonov vykonaných okresným súdom, pričom poukazuje na prietahy súvisiace so znaleckým dokazovaním znalcom z odboru stavebníctva. Vytýka mu tiež nekonanie po 28. septembri 2004, keď mu bolo doručené uznesenie Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) o zrušení uznesenia okresného súdu o priznaní znalečného. Vzhľadom na to, že vo veci ešte nebolo právoplatne rozhodnuté, došlo podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a z dôvodu svojej právnej neistoty žiada priznať mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 160 000 Sk.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že:
„Základné právo J. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR postupom Okresného súdu v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 483/00 bolo porušené.

Okresnému súdu v Martine prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 483/00 konal bez zbytočných prietahov.

J. P. priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 160 000,- Sk..., ktoré je Okresný súd v Martine povinný mu vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia...

Okresný súd v Martine je povinný nahradiť J. P. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia všetky trovy právneho zastúpenia... sumu 9.340,- Sk...“

Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 7/05-10 z 11. januára 2005 bola vec prijatá na ďalšie konanie.

Vo veci bolo vyžiadané vyjadrenie predsedníčky okresného súdu. Vo vyjadrení sp. zn. Spr 165/05 z 31. marca 2005, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 14. apríla 2005, predsedníčka okresného súdu podrobne vyhodnotila úkony vykonané v spise sp. zn. 9 C 483/00. V závere svojho vyjadrenia uviedla, že z chronológie úkonov vyplýva, že *„vo veci sa koná, čo do celkovej doby trvania konania k prietahom došlo. Za neprimerane dlhú je možné považovať dobu od 20. 7. 2001 do nariadenia znaleckého dokazovania 11. 12. 2001 a od 1. 8. 2002 do 28. 11. 2003, t. j. od zaslania spisu znalcovi do podania znaleckého posudku. Na celkovú dĺžku konania mala vplyv i nedostatočná súčinnosť žalobcu, a to v dobe od podania žaloby bez splnenia zákonnej poplatkovej povinnosti do jeho úhrady, a pokiaľ išlo o zdĺhavé predkladanie znalcom a opakovane súdom žiadané originály listinných dôkazov tvoriacich podklad znaleckého posudku.“* Vo vyjadrení sa ďalej uvádza: *„Po vyhodnotení relevantných skutočností, ktoré mali vplyv na celkovú dĺžku konania, neberúc do úvahy objektívne dôvody na strane súdu (nadmerná pracovná zaťaženosť a personálna poddimenzovanosť súdu) v súlade s ustálenou judikatúrou Ústavného súdu SR a berúc do úvahy skutočnosť, že konanie doteraz nebolo*

právoplatne skončené, za primerané finančné zadosťučinenie považujeme sumu nepresahujúcu 20. 000,- Sk.“

Predsedička okresného súdu zároveň uviedla, že netrvá na ústnom prejednaní sťažnosti. Sťažovateľ v liste z 18. apríla 2005 uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní.

II.

Z obsahu sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu, ale najmä zo spisu okresného súdu sp. zn. 9 C 483/2000 ústavný súd zistil nasledovný stav konania vo veci:

Dňa 24. júla 2000 podal sťažovateľ žalobu proti žalovaným o zaplatenie 1 095 167,10 Sk s príslušenstvom. Veci bola pridelená sp. zn. 9 C 483/00.

Dňa 14. augusta 2000 bola vec prevedená do registra Cb pod sp. zn. 18 Cb 121/00.

Dňa 5. októbra 2000 okresný súd vyžiadal výpis zo živnostenského registra ohľadne žalovaných z okresného úradu. Dňa 10. októbra 2000 bola daná písomná úprava kancelárii okresného súdu.

Dňa 17. októbra 2000 okresný úrad predložil výpis zo živnostenského registra a následne 19. októbra 2000 sudkyňa na základe výpisu zo živnostenského registra zistila, že nejde o obchodnú vec a znova ju prikázala previesť do registra „C“.

Dňa 16. novembra 2000 bol vydaný pokyn na vyzvanie žalobcu na uhradenie súdneho poplatku a žalovaných na vyjadrenie k žalobe.

Dňa 12. decembra 2000 žalovaní predložili okresnému súdu vyjadrenie a 13. decembra 2000 bol uhradený súdny poplatok.

Dňa 18. januára 2001 sudkyňa poskytla mesačnú lehotu na zváženie mimosúdneho konania.

Dňa 15. februára 2001 sa sťažovateľ vyjadril k dôkazu odporcov.

Dňa 2. apríla 2001 sudkyňa nariadila termín pojednávania na 22. máj 2001, na ktorom sa zúčastnil sťažovateľ spolu s jeho zástupcom a zástupca odporcov. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že znovu bola poskytnutá mesačná lehota na zváženie mimosúdnej dohody.

Dňa 19. júla 2001 sťažovateľ oznámil okresnému súdu, že k dohode nedošlo, a 5. decembra 2001 podal návrh na nariadenie znaleckého dokazovania.

Dňa 11. decembra 2001 okresný súd uznesením pribral znalca.

Dňa 17. januára 2002 sťažovateľ vzniesol námietku voči pribratému znalcovi a 7. marca 2002 okresný súd vyžiadal vyjadrenie znalca k námietke.

Dňa 23. januára 2002 sťažovateľ zložil zálohu na znalecké dokazovanie.

Dňa 18. marca 2002 sa k námietke vyjadril znalec a 7. júna 2002 okresný súd uznesením námietku zamietol.

Dňa 21. augusta 2002 zástupkyňa žalovaných oznámila okresnému súdu skončenie zastupovania.

Dňa 16. septembra 2003 znalec oznámil, že vypracuje posudok v lehote do 12. októbra 2003.

Dňa 18. septembra 2003 okresný súd súhlasil s lehotou oznámenou znalcom.

Dňa 19. septembra 2003 predsedníčka okresného súdu odpovedala na sťažnosť na priet'ahy.

Dňa 23. októbra 2003 znalec požiadal o predloženie originálov dokladov a stavebného denníka.

Dňa 24. októbra 2003 bolo okresnému súdu oznámené, že sťažovateľ je na služobnej ceste a nemôže predložiť požadované doklady.

Dňa 27. októbra 2003 sťažovateľ požiadal o predĺženie lehoty na predloženie dokladov a okresný súd toho istého dňa lehotu predĺžil.

Dňa 3. novembra 2003 sťažovateľ predložil doklady (č. l. 18 – 112 spisu).

Dňa 28. novembra 2003 znalec predložil znalecký posudok s vyúčtovaním znalečného (č. l. 114 – 197 spisu).

Dňa 4. decembra 2003 okresný súd žiadal vysvetliť nejasnosti vo vyjadrení.

Dňa 24. novembra 2003 bola okresnému súdu doručená nová plná moc zástupcom žalovaných.

Dňa 22. decembra 2003 sa znalec vyjadril k nejasnostiam vo vyúčtovaní a okresný súd 29. decembra 2003 uznesením určil znalečné.

Dňa 8. januára 2004 sa sťažovateľ vyjadril k znaleckému posudku a 6. februára 2004 podal odvolanie proti uzneseniu o trovách znalečného.

Dňa 12. februára 2004 okresný súd požiadal žalovaných o vyjadrenie k odvolaniu v lehote 10 dní, vyjadrenie bolo predložené 25. februára 2004.

Dňa 15. marca 2004 bol daný pokyn okresného súdu na doplnenie znaleckého posudku a 18. marca 2004 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní voči znalečnému.

Dňa 22. apríla 2004 znalec doplnil znalecký posudok a 12. augusta 2004 bolo okresnému súdu doručené rozhodnutie krajského súdu z 30. apríla 2004.

Dňa 21. septembra 2004 vydal okresný súd pokyn doručiť uznesenie krajského súdu stranám konania.

Dňa 14. apríla 2005 bol spis predložený ústavnému súdu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza až právoplatným súdnym rozhodnutím (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96 a iné).

Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníkov konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (III. ÚS 175/04).

A. Predmetom sporu je neuhradená čiastka za práce vykonané na základe zmluvy. Po oboznámení sa so stanoviskami sťažovateľa a okresného súdu, najmä však s obsahom spisu je zrejmé, že ide o bežnú agendu všeobecného súdu, keď od počiatku je zrejmé, že sa nebude dať rozhodnúť bez znaleckého dokazovania, čo vopred sťažuje rozhodnutie súdu. Postup súdu bude v tejto veci hodnotený na inom mieste, ale v zásade má význam spomenúť znalecké dokazovanie ako skutočnosť sťažujúcu priebeh konania.

B. Správanie účastníkov hodnotí ústavný súd ako čiastočnú príčinu stavu konania, a to najmä vzhľadom na to, že aktívne nespolupracovali v znaleckom konaní. Sťažovateľ sa dožadoval vykonania konania, ale sám predkladal okresnému súdu (znalcovi) doklady až na základe jeho výzvy.

Ústavný súd pripomína (III. ÚS 347/04), že v sporovom konaní, akým je aj posudzované konanie, nesie procesnú zodpovednosť za riadne uvedenie návrhu na rozhodnutie vo veci samej, prekladanie dôkazov a iných úkonov potrebných na dosiahnutie účelu takého konania vo výraznej miere účastník (najmä § 6, § 101 a § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku).

Sťažovateľ však neuhradil súdny poplatok (§ 10 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov), čím tiež prispel k predlžovaniu konania.

C. Pokiaľ ide o činnosť okresného súdu, tento vo svojom vyjadrení priznal neprimeranú dobu konania od 20. júla 2001 do 11. decembra 2001 a od 1. augusta 2002 do 28. novembra 2003. Sťažovateľ zase zdôraznil nečinnosť okresného súdu od vrátenia spisu z krajského súdu 21. septembra 2004.

Ústavný súd zistil nečinnosť okresného súdu v období od 22. mája 2001, keď bolo vo veci pojednávanie, do 11. decembra 2001, keď súd pribral znalca uznesením (t. j. 6 mesiacov), a od 21. septembra 2004, keď bol daný pokyn na doručenie uznesenia krajského súdu účastníkom, do 14. apríla 2002, keď bol spis predložený ústavnému súdu (t. j. 6 mesiacov). Zistené prieťahy boli spolu v dĺžke 12 mesiacov.

Ústavný súd poukazuje na to, že spis sa 4 mesiace nachádzal na krajskom súde, túto dobu však sťažovateľ nenamietal, preto súc viazaný návrhom petitu (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nebola predmetom jeho preskúmania.

Predsedička okresného súdu označila za dôvod vzniknutých prieťahov aj zlé personálne obsadenie súdu a preťaženie sudcov.

Ústavný súd v súvislosti s obdobnou argumentáciou všeobecných súdov v konaniach týkajúcich sa namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy opakovane uviedol (III. ÚS 187/02, III. ÚS 29/03), že nespochybňuje možnosť negatívneho dopadu prípadného nedostatočného obsadenia všeobecného súdu sudcami na efektivitu a rýchllosť postupu súdnych konaní. Aj napriek tomu však ústavný súd nemohol akceptovať uvedenú argumentáciu ako právne významnú vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu jeho základného práva.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (II. ÚS 111/02, III. ÚS 145/02).

Predstaviteľom štátu a vykonávateľom štátnej moci vo vzťahu k účastníkom posudzovaného konania, ktorý ako príslušný orgán verejnej moci nesie aj bezprostrednú ústavnú zodpovednosť za rešpektovanie ich základných práv relevantných z hľadiska konania

ústavného súdu o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, je pritom práve okresný súd (III. ÚS 180/04).

Ústavný súd dospel k záveru, že v dôsledku nečinnosti okresného súdu dochádzalo k zbytočným priet'ahom v posudzovanom konaní, a tým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu)

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že boli porušené základné práva alebo slobody a porušenie vzniklo nečinnosťou, môže prikázať, aby ten, kto tieto práva porušil, vo veci konal. Ústavný súd uložil okresnému súdu vo veci konať (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd konštatoval porušenie základného práva sťažovateľa a keďže výrok o tomto porušení nemožno považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie. Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 10 000 Sk (bod 3 výroku nálezu).

Pri posúdení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadol predovšetkým na dĺžku posudzovaného konania, zistené zbytočné priet'ahy (vyše 1 roka), ale tiež na podiel sťažovateľa na vzniknutých priet'ahoch.

Sťažovateľ žiadal priznať aj trovy svojho právneho zastúpenia, ktoré jeho právny zástupca vyčíslil sumou 9 340 Sk za dva úkony právnej pomoci a dve paušálne náhrady realizované v roku 2004.

Sťažovateľ bol v konaní úspešný, a preto podľa výsledkov konania (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) ústavný súd uložil uhradiť trovy konania okresnému súdu (bod 4 výroku nálezu). Pri ich výpočte ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v roku 2004 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 534 Sk a režijný paušál 136 Sk, spolu za dva úkony 9 340 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2005